

Školitelský posudek diplomové práce Bc. Krystsiny Shyianok
SOVĚTSKÁ EPOCHA V DENÍCÍCH JANA ZÁBRANY. Komentovaný ruský překlad vybraných částí z:
ZÁBRANA, Jan. Celý život 1, 2. Praha: Nakladatelství Torst, 1992.

Předložená práce si klade za cíl seznámit ruskojazyčné čtenáře s vybranými úryvky z klíčové memoárové knihy české polistopadové literatury. Hned v úvodu je ovšem třeba poznamenat, že práce je předkládána k obhajobě již podruhé, neboť při prvním pokusu nesplňovala standardní náležitosti.

Na základě předchozího doporučení školitele, oponentky a konzultantky byla práce – oproti předchozí „finální“ podobě – řádně doplněna o úvod, objasňující výběr tématu práce a nastiňující její základní problematiku, a formálně rovněž o závěr. Ten má však spíše charakter resumé, nikoli skutečného závěru, shrnujícího nejdůležitější poznatky, k nimž diplomantka během psaní práce dospěla, a hlavní posuny, k nimž došlo oproti vytyčeným hypotézám. Současně konstatuji, že diplomantka tentokrát – na rozdíl od minulého pokusu – svoji práci řádně konzultovala.

K překladové části: diplomantka zapracovala výhrady konzultantky práce, zanesené přímo do předchozí verze práce, takže překlad vybraných částí ze Zábranových deníků je ve výsledku adekvátní i tam, kde původně nebyl, a to na všech rovinách – jazykové, stylistické, kulturně-kontextové i pragmalingvistické. Konstatuji, že některá místa jsou řešena překladatelsky velmi zdařile, poučeně a s rozmyslem.

Za velmi dobrý považuji rovněž poznámkový aparát, vysvětlující příslušné reálie a další souvislosti. Mám pouze jednu drobnou výhradu k diplomantčině vysvětlivce (určené ruskojazyčnému čtenáři) ohledně Fráni Šrámka, prezentovaného v práci primárně jako „český anarchista“ a teprve poté jako „básník“, což je podle mne trochu nedomyšlené.

Komentář k překladu je fundovaný a dobře strukturovaný. Drobnou výhradu mám k formulaci na s. 44, kde by čtenář neznalý Zábranovy překladové tvorby mohl mylně dedukovat, že se tento překladatel věnoval ve stejné míře Buninovi a Pasternakovi jako Rimbaudovi a Apollinairovi, ačkoliv z fancouzštiny překládal pouze okrajově, jak mj. zaznělo na nedávné zábranovské konferenci Ústavu translologie FF UK. Stejně mylné je diplomantčino tvrzení, že Zábranova dcera Eva je autorkou „jediné knihy“: po knižním debutu z roku 2014 vydala tato autorka v r. 2015 povídkovou knížku *Cesty*. Bližší komentář by si rovněž zasloužil fenomén „pokrývačství“, který diplomantka velmi letmo a mimochodem zmiňuje na s. 45, třebaže běžný ruskojazyčný čtenář, kterému je tento komentář primárně určen, nemůže tušit, o co jde.

Moje vážnější výhrada se pak týká původu některých diplomantčiných formulací, zejména na str. 48 (zatrženo přímo v textu práce). Autorka rovněž pracuje nepřesně s některými fakty, za nejzávažnější opomenutí považuji následující:

1) v souvislosti s překvapivostí a nečekaností faktu, že Zábrana si téměř čtyři desetiletí psal relativně soustavné deníkové záznamy, diplomantka zcela opomíjí skutečnost, že v roce 1968 Zábranovi vyšly hned dvě básnické sbírky mající namnoze autobiografický charakter a v jistém

smyslu také deníkovou povahu, ovšem básnicky stylizovanou, avšak reflektující historický kontext autorova života – jde o knihy *Stránky z deníku* a *Lynč*. Milostné motivy, téma politické nesvobody a mnoho dalších autobiografických momentů obě sbírky obsahově a tematicky propojuje právě se Zábranovými deníkovými knihami;

2) z diplomantčiny formulace na str. 52 lze dedukovat, že výběr Zábranových deníkových pasáží pro knihu *Celý život*, poprvé vydanou v roce 1992, určovaly výhradně „finanční možnosti“ editorů a vydavatele. Jak zaznělo na nedávné zábranovské konferenci Ústavu translologie FF UK v příspěvku Jana Šulce, jednoho z editorů uvedené knihy, byl výběr pasáží dán i řadou dalších faktorů, jež diplomantka mohla snadno zjistit přímým dotazem na Jana Šulce nebo Marii Zábranovou, kterou sama zmiňuje jako někoho, s kým svoji diplomovou práci rovněž externě konzultovala.

Kromě velmi zdařilého překladu bych v této práci vyzdvihl obecnější komentář k překladům memoárové literatury a rovněž podrobnější zmínky o dalších cizojazyčných překladech výborů ze Zábranových deníků. Za poněkud nadsazenou nicméně považuji diplomantčinu ambici, která se v práci objevuje na několika místech: diplomantka tvrdí, že chce „představit ruskojazyčnému čtenáři dokumentární stránku deníků Jana Zábrany“ se sympaticky angažovaným cílem „napomoci zbavit“ tohoto čtenáře „nostalgie po sovětském režimu“. V rámci rusistické překladatelské dílny, jež proběhla na zmíněné zábranovské konferenci (na podzim 2015), zaznělo z úst prof. Sergeje Skorvida, nejproduktivnějšího a hlavně nejpoučenějšího současného ruského překladatele české literatury, že ve stávající politicko-spoločenské situaci v Ruské federaci by podobné deníkové záznamy ruské čtenáře naopak spíše pobouřily – pokud by se tedy někdy podařilo prosadit jejich vydání v Rusku, což je samo o sobě vysoce nepravděpodobné.

Dále mám vážnější výhradu k metodologickému zakotvení práce: model Nordové, o nějž se diplomantka rozhodla opřít (viz s. 58), je modelem spíše formálním a povrchním, který doporučujeme zpracovatelům balášských prací. U práce magisterské, diplomové bych čekal poněkud hlubší a promyšlenější metodologicko-teoretickou koncepci.

Moje další výhrada se týká charakteru Zábranova deníkového stylu: diplomantka v obecné rovině správně konstatuje, že „některé záznamy v denících připomínají nedokončený esej (zejména v případě deníků spisovatelů, básníků a lidí se spisovatelskými dovednostmi)“, vůbec však tento svůj teoretický postřeh (pravděpodobně převzatý z práce V. K. Charčenko) nevztahuje k deníkům Jana Zábrany, přestože je taková souvislost více než nasnadě. Od této klíčové, avšak nevyslovené souvislosti se diplomantka mohla dostat k hlavnímu vymezení Zábranova deníkového stylu, v němž se, jak ostatně sama konstatuje, mísí hovorovost s uměleckými a publicistickými jazykovými prostředky: Zábranův jazyk je jazykem vzdělaného intelektuála s mimořádným rozhledem a nadhledem a zcela výjimečným smyslem pro podstatný detail a jeho spojitosti. Tuto základní charakteristiku Zábranova deníkového psaní však v práci nikde explicitně nenajdeme, diplomantka kolem ní pouze mnohoslovně krouží.

Gramatika a stylistika: nerozumím, proč diplomantka píše první Československá republika, resp. druhá Československá republika s velkým písmenem u řadových číslovek. Nesourodě působí výčet na s. 48 (zatrženo přímo v textu). Diplomantka užívá chybné tvary českých zájmen na str. 49. Místo „commented translation“ (viz úvodní strana) by vzhledem

k charakteru práce a především jazykovému úzu bylo namíste použít „annotated translation“. Drobnější překlepy v ruštině i češtině vyznačuji přímo v textu práce.

Nehledě na různé větší či menší výhrady předloženou práci **doporučuji k obhajobě** a navrhuji, aby byla – podle průběhu obhajoby – hodnocena známkou **velmi dobře**.

V Praze 27. ledna 2016

PhDr. Stanislav Rubáš, Ph.D.